

**Затверджено
Наказ ректора Національної
школи суддів України
17.01.2025 № 4**

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ СУДДІВ УКРАЇНИ У 2024 РОЦІ

(ВИТЯГ)

Київ – 2025

ВСТУП. ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗАВДАНЬ

Діяльність Національної школи суддів України у 2024 році (далі також – НШСУ, Школа) визначалася Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, Стратегією розвитку суддівської освіти в Україні на 2021–2025 роки, що затверджена рішенням Науково-методичної ради Національної школи суддів України від 18 грудня 2020 року та Планом науково-дослідної та науково-методичної роботи НШСУ на 2024 рік.

Національна школа суддів України продовжила реалізовувати покладені на неї державою завдання щодо початкової підготовки судді; підготовки суддів для підтримання кваліфікації; періодичного навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації; підготовки працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації; підготовки працівників Служби судової охорони.

У цьому році робота з підготовки суддівських кадрів здійснювалась з урахуванням умов воєнного стану та перемовин щодо набуття членства України в ЄС. НШСУ виходила з того, що її ключовими завданнями є організація суддівської освіти з питань, пов’язаних із міжнародним гуманітарним правом, воєнними та військовими злочинами, злочинами проти людяності, питаннями їх кваліфікації, механізмами реалізації кримінальної відповідальності, відшкодуванням шкоди, заподіяної агресором, кваліфікацією злочинів проти основ національної безпеки України, антикорупційним законодавством, суддівською етикою та дисциплінарною відповідальністю, захисту незахищених верств населення, кіберзлочинністю, електронних доказів, застосуванням практики Європейського суду з прав людини та рішень Суду Справедливості під час здійснення судочинства.

При цьому навчальні та організаційні цілі діяльності Національної школи суддів України було спрямовано на її подальший інституційний розвиток, оптимізацію структури та чисельності; впровадження сучасних практик викладання, забезпечення варіативності видів навчальних продуктів, гнучкості в їх використанні, покращання тренінгових та альтернативних форм і методів навчання суддів. Послідовно здійснювались заходи щодо модернізації всіх складових суддівської освіти, включно з удосконаленням системи виявлення індивідуальних потреб суддів у сфері суддівської освіти та оцінки якості навчального процесу. Приділялась увага розширенню просвітницької діяльності НШСУ.

У 2024 році за рахунок Державного бюджету України та коштів міжнародних організацій проведено 205 навчальних заходів із підготовки та періодичного навчання суддів, які різними формами навчання охопили 9 904 судді.

Проведено підготовку суддів Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати ВАКС, а також 34 спеціалізованих тематичних тренінгів і

семінарів-практикумів, що були обов'язковими для суддів місцевих та апеляційних судів усіх юрисдикцій.

Протягом звітного періоду відбулося 39 загальноукраїнських тематичних семінарів з питань воєнних злочинів, злочинів проти людяності та злочинів проти основ національної безпеки України, у яких взяли участь судді місцевих і апеляційних судів з усіх регіонів України. Активно впроваджувалася дистанційна форма для періодичного навчання суддів. Зокрема, за тісної взаємодії відділами НШСУ було проведено 51 дистанційний курс.

У співпраці та за підтримки проєктів міжнародної технічної допомоги й міжнародних неурядових організацій, громадських організацій проведено низку актуальних навчальних заходів для суддів:

– тренінги “Тренінг з питань міжнародного гуманітарного права та атак на об'єкти інфраструктури”, “Розгляд справ про адміністративні та кримінальні правопорушення у сфері фінансування політичних партій та виборчих кампаній”, “Медіація як спосіб врегулювання сімейних конфліктів (спорів)”, “Доступ до публічної інформації. Особливості правозастосування та актуальна судова практика”, “Тренінг із використання відкритих джерел інформації (OSINT) при розслідуванні воєнних злочинів”, “Базовий курс щодо міжнародних злочинів”, “Розгляд справ про міжнародні злочини в Україні та написання судових рішень у цих справах”, “Захист прав та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб”, “Особливості здійснення судового розгляду у спеціальному кримінальному провадженні *in absentia*”, “Кримінальний процес у міжнародних судах і трибуналах”, “Спори у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб”, “Сексуальне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом”, “Відшкодування шкоди, заподіяної РФ у процесі збройної агресії громадянам та юридичним особам в Україні”;

– вебіари “Воєнні злочини та пов'язані з ними питання у світлі збройного конфлікту в Україні”, “Військові адміністративні правопорушення: проблеми кваліфікації”, “Вебінар з питань кіберзлочинності”, “Заочне кримінальне провадження, цифрові докази з відкритих джерел та судова практика, що враховує травму”, “Вебінар з питань розслідування злочинів про викрадення дітей в умовах війни”, “Практика судів країн-членів Європейського Союзу та Суду ЄС у сфері міжнародного захисту: корисний досвід для України”, “Кримінальний процес у міжнародних судах і трибуналах”, “Юридичні аспекти розгляду справи МН-17: досвід Нідерландів”, “Шість діалогів про справедливий суд”;

– круглі столи “Проблемні аспекти розслідування та судового розгляду справ про воєнні злочини”, “Проблемні аспекти розслідування та судового розгляду справ у період воєнного стану: допит та підслідність”;

– конференція “Сприяння добробуту суддів під час конфлікту та гендерна чутливість у судовій системі України” тощо.

У звітному періоді Національна школа суддів України докладала значних зусиль для посилення і поглиблення міжнародної співпраці, подальшого розвитку міжсуддівського діалогу з метою імплементації міжнародних правових стандартів підготовки суддів, а також опанування досвіду європейських країн із проблем відповідальності за скоєння міжнародних правопорушень, застосування судами норм міжнародного гуманітарного права. Це дозволило залучити до викладання відомих фахівців зарубіжних країн: науковців, суддів, суддів Міжнародного кримінального суду у відставці, суддів й прокурорів провідних європейських країн та спеціальних трибуналів по воєнним злочинам.

З тематики воєнних злочинів НШСУ співпрацює з навчальними закладами та установами Мережі закладів суддівської освіти ЄС, зокрема Італії, Франції, Нідерландів, Болгарії, а також із понад 30 проєктами та програмами міжнародної технічної допомоги (далі – МТД).

Продовжено роботу в рамках Комплексного плану Національної школи суддів України щодо підвищення рівня професійної компетентності суддів при розгляді справ про воєнні злочини, у реалізації якого поєднано зусиль Американської агенції з міжнародного розвитку (USAID), проєктів МТД Європейського Союзу, Ради Європи, Європейської мережі суддівської освіти та інших. Серед базових засад цього плану: підготовка модельних судових рішень з основних категорій воєнних злочинів; розробка допоміжних методичних матеріалів, посібників, пам'яток, збірок документів – конвенцій, протоколів до них; практик застосування актів міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права; проведення вебінарів і практикумів для суддів з актуальних питань воєнного права; створення системи індивідуального консультування суддів, до яких надійшли відповідні провадження. Останнє здійснюється НШСУ в межах утвореної за підтримки Програми USAID “Справедливість для всіх” Консультативної групи “С24” із числа провідних національних та міжнародних фахівців у сфері міжнародного кримінального права.

Триває розробка Сертифікатної стандартизованої навчальної програми з розгляду воєнних злочинів (ССПВЗ), для підготовки якої залучено ряд іноземних експертів – співавторів Настільної книги судді щодо розгляду справ про міжнародні злочини, а також національних експертів зі складу Консультативної ради “С24”.

Протягом першого півріччя в місті Гданськ, Польща проведено конференцію для суддів “Сприяння добробуту суддів під час конфлікту та гендерна чутливість у судовій системі України”, а також у місті Кракові, Польща – два тренінга для суддів щодо воєнних злочинів (у співпраці та за підтримки Проєкту “Advocates for International Development” і Програми “Розвиток компетентностей для правничого сектору України”).

Здійснювалась імплементація нових навчальних модулів із підвищення якості та ефективності суддівської освіти. Належне місце приділялося

розвитку змішаного та дистанційного навчання, розробленню нових курсів та методичних посібників для викладачів-тренерів і майбутніх суддів.

До законодавчо визначених завдань НШСУ віднесено також підготовку працівників апаратів судів і підвищення рівня їхньої кваліфікації. Така підготовка здійснювалась відповідно до Порядку, стандартизованих програм та календарних планів підготовки і підвищення рівня кваліфікації помічників суддів, працівників апаратів судів, а також календарних планів дистанційної підготовки. Зокрема, у 2024 році Школою проведено 492 навчальні заходи для працівників апаратів судів. Загалом у звітному періоді пройшли підготовку та підвищили свій професійний рівень 28 496 працівників апаратів судів та помічників суддів, що на 15% більше ніж у цей же період 2022 року та на 13% більше ніж у 2023 році.

Цього року вперше НШСУ у співпраці з Державною судовою адміністрацією України, Міністерством економіки України, Національним агентством з питань державної служби України, Службою судової охорони, Вищими антикорупційним судом, ТЦК і СП провела за курсом “Військовий облік в судах та державних органах системи правосуддя” обов’язкову підготовку та підвищення рівня кваліфікації працівників апаратів судів, працівників органів системи правосуддя, відповідальних за ведення військового обліку. Програму навчального заходу погоджено з Генеральним штабом ЗСУ. Навчання викликало великий інтерес серед слухачів. Підготовку успішно пройшли 364 учасника.

Одним із важливих напрямків діяльності Національної школи суддів України є проведення початкової підготовки новопризначених суддів, які не мають досвіду відправлення правосуддя. Так, у 2024 році було здійснено таку підготовку для 22-х новопризначених суддів місцевих судів, у яких відсутній стаж роботи на посаді судді. З метою реалізації Програми початкової підготовки було проведено 53 тренінга та 2 семінари-практикуми. До викладання залучено 84 висококваліфікованих тренера з різних регіонів України, переважна більшість з яких (66) є суддями. Серед інших – психологи, експерти та науковці з різних галузей права, адвокати. Цьогорічна початкова підготовка суддів проводилася в онлайн-форматі та в умовах воєнного стану.

Також було продовжено підготовку співробітників Служби судової охорони і підвищення рівня їхньої кваліфікації. За звітний період на різних тематичних заняттях було підготовлено 5 511 співробітників ССО. При цьому значна частина занять стосувалася питань належної організації роботи судових установ в умовах воєнного стану.

У 2024 році якісні показники проведених освітніх заходів (за відгуками суддів, помічників суддів та працівників апарату, співробітників служби судової охорони) перевищували дев’яностовідсотковий бар’єр. Усього за звітний період навчальними заходами НШСУ було охоплено 43 911 слухачів.

Наукові та науково-методичні підрозділи НШСУ були зосереджені на розробці, оновленні й адаптації навчальних курсів. За звітний період для

суддів розроблено 9 тренінгів та у процесі розробки знаходяться ще 6 тренінгів. Проведено апробацію 9 навчальних курсів і 13 тренінгів для тренерів, а також завершено розробку 22-х семінарів-практикумів для суддів. Підготовлено 24 стандартизовані лекції для суддів. Завершено розробку тренінга для суддів, розробників і рецензентів тестових та практичних завдань “Удосконалення навичок розроблення тестових і практичних завдань для використання Вищою кваліфікаційною комісією суддів України при проведенні конкурсів на посади суддів”, тренінга для науковців “Основи методології розроблення тестових завдань” та семінару-практикуму для викладачів (тренерів) “Організаційне забезпечення проведення дистанційних курсів у НШСУ”. Підготовлено 2 навчальні посібники, триває підготовка навчальних посібників “Здійснення судового розгляду у спеціальному кримінальному провадженні *in absentia*” та “Пробація у кримінальному судочинстві України”. Окремим напрямком освітньої роботи Школи була розробка, апробація та проведення курсів дистанційного навчання.

У 2024 році суттєво активізувалась робота з органами суддівського врядування в Україні – Вищою кваліфікаційною комісією суддів України (далі також – ВККСУ) і Вищою радою правосуддя (далі також – ВРП), зокрема щодо підготовки тестових і практичних завдань для кваліфікаційного оцінювання суддів різних інстанцій та спеціалізацій (ВККСУ) і підготовки висновків на проекти законів, що стосуються правосуддя (ВРП). Перевірено актуальність та приведено у відповідність до чинного законодавства 8 програм іспитів для кваліфікаційного оцінювання суддів та кандидатів на посаду судді апеляційних судів. Підготовлено проєкт програми кваліфікаційного іспиту і таксономічної характеристики анонімного тестування під час кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посаду судді в межах добору на посаду судді місцевого суду і проєкт програми кваліфікаційного іспиту і таксономічної характеристики анонімного тестування знань з історії української державності для кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посаду судді судів України з відповідною Концепцією (пояснювальної запискою) до такого проєкту. Проводилась робота щодо підготовки та передачі ВККСУ тестових і практичних завдань-для забезпечення проведення іспитів, а саме: в процедурі кваліфікаційного оцінювання суддів місцевих і апеляційних судів усіх спеціалізацій відрецензовано з додатковим розробленням 5 991 тестових завдань і підготовлено 40 практичних завдань (модельних судових справ); в процедурі конкурсу на зайняття вакантних посад суддів апеляційних судів відрецензовано з додатковим розробленням 13 000 тестових завдань та розроблено 200 практичних завдань (модельних судових рішень); в процедурі конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Вищого антикорупційного суду і Апеляційної палати ВАКС підготовлено 4214 тестових завдань, в тому числі розроблених експертами МТД 1225 тестових завдань. Таким чином, протягом 2024 року: розроблено 3 110 тестових завдань; відрецензовано 21 980 тестових завдань; літературно відредаговано

9 156 тестових завдань; розроблено і відрецензовано 200 практичних завдань (модельних судових рішень); підготовлено і відрецензовано 40 практичних завдань (модельних судових справ).

Водночас тривало розроблення науково-методичних матеріалів і науково-методичне супроводження діяльності Консультативної групи “С-24” та Навчальної лабораторії з права Європейського Союзу.

Активною була і міжнародна діяльність Національної школи суддів України. Зокрема ректор Микола Оніщук узяв участь у Генеральній Асамблеї EJTN /2024/ та виступив із доповіддю “Суддівська освіта в умовах війни: досвід України”. У рамках Генеральної Асамблеї було проведено два воркшопа за участі спостерігачів від України – “Етичні принципи EJTN” і “Посилення співпраці: постійна підтримка та партнерство зі спостерігачами EJTN з Молдови та України”. Започатковано співпрацю з Посольством Французької Республіки в Україні. Зокрема проведено робочу зустріч з аташе із правоохоронних питань та аташе з питань співробітництва Посольства. Останніми було окреслено можливі напрями подальшої співпраці з НШСУ і, як результат, у грудні 2024 року ректор НШСУ взяв участь у навчальному стажуванні, яке проходило в Національній школі магістратури Франції. Також восени звітного року розпочато співпрацю з Європейським інститутом державного управління (EIPA) Великого Герцогства Люксембурга щодо вивчення права ЄС, надання методологічної та інституційної допомоги, а також отримання досвіду подібної співпраці з державами-членами на вступ до Європейського Союзу.

У зв’язку з набуттям Україною статусу кандидата в члени Європейського Союзу та з метою поглиблення вивчення суддями та помічниками суддів права Європейського Союзу, наказом ректора НШСУ утворено Навчальну лабораторію з права Європейського Союзу. Наразі ведуться переговори про підписання Меморандуму про взаєморозуміння між НШСУ та Академією європейського права (ERA), яка сприятиме підвищенню обізнаності, розумінню та належній практиці права ЄС. Вказане, зокрема, передбачає розробку навчального курсу для суддів з права Європейського Союзу та його подальше впровадження для вивчення українськими суддями.

Водночас з Проектом Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) “Посилення відповідності України стандартам ЄС у сфері верховенства права” узгоджена тематика проведення провідними фахівцями з права ЄС тренінгів та вебінарів для українських суддів “Незалежність та неупередженість судової влади в контексті права ЄС, включаючи стандарти ЄС щодо незалежності суддів, практику Суду ЄС та ЄСПЛ”, “Недискримінація та рівність у праві ЄС, включаючи стандарти ЄС у сфері рівності та практичні аспекти розгляду справ щодо дискримінації”.